

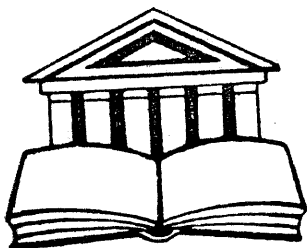
Aareng

SISU:

7

XI AASTAKÄIK

1 9 3 7

Joh. Aavik — Üks sööti jäänud
ala vabaharidustöös: keele-
kultuur.
O. Pärn — Vaidlusoskusest.
Kino vabaharidustöö teenistu-
ses Aafrikas.
Karl Laane — Ülesoomelised
õpiringipäevad Kuopios.
Instruktor — Reskustelu ühe
„lavakunstnikuga“ (veste).
Kroonika.

LESTI HARIDUS

IRI

Kodumaa vanemaid ja suuremaid kindlustusseltse

A/S EESTI LLOYD

Esindused kogu Eestis

Kapitalid ja tagavarad ületavad
Kr. 1.400.000.—

Kahjutasusid maksetud üle
Kr. 3.300.000.—

Elukindlustusvõtjatele maksetud
dividendi üle Kr. 150.000.—

Töötab eestlaste kapitaliga,
eestlaste juhtimisel

VÕHMA MAJANDUSÜHISUS

PEAKAUPlus JA KONTOR VÕHMAS

TELEFONID: Juhatus } nr. 25 Arveosakond }
Arijuht } Kassa } nr. 14

HARUKAUPUSED:

Imaveres, telefon Imavere ag. 20
Kabalas, telefon Võhma 11-I
Suure-Jaanis, telefon Suure-Jaani 21
Olustveres, telefon Suure-Jaani 37-a
Pilistveres, telefon Pilistvere 5
Leivatööstused: Võhmas ja Suure-Jaanis

Aastane müük 1.000.000 krooni

A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 7 30. aug	Pea- ja vastutav toimetaja Evald Vender, toimetaja Neeme Ruus. Maateatri osa toimetaja A. Särev. Toimetuse liikmed: J. Rummo ja A. Sibul. Väljaandja EESTI HARIDUSLIIT. Toimetus ja talitus: Tallinn, Uus t. 2, telef. 452-64. Ilmub 12 korda aastas. Tellimishind: 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas, üksiknumber 20 snt.	1937 XI aastakäik
--------------------	--	--------------------------

Üks sööti jäänud ala vabaharidustöös: keelekultuur.

Joh. Aavik.

Eesti vabaharidustöös püütakse edendada ja õhutada paljusid häid alasid.

Siiski üks ala on äärmisest kõrvale jäänud selles muidu nii rõõmustavalt agaras ja elujõulises haridusharrastuste viljelemises. See on eesti emakeele harrastamine, enese täiendamine selle tundmises ja oskuses, ühesõnaga — keelekultuur.

Viimaseil aastail meil toonitatakse rohkesti rahvuse ja rahvuskultuuri tähtsust, ja seda täie õigusega: on ju väikerahvaile oma rahvusliku isolemise ja olemasolu kindlustamiseks kõige suurema tähtsusega oma rahvusliku kultuuri edendamine, sest väikerahvad peavad oma rahva väikest arvu püüdma osaltki tasakaalustada kogu rahva haridusliku taseme tõstmisega ja oma kultuuri tihendamisega.

Rahvuse ja rahvusliku kultuuri aluseks on teatavasti keel. Eri keelte olemasolu on ju see, mis inimkonna jagab mitmeks eri rahvuseks, sest ühine keel seob ning lähendab inimesi, kuna aga keelte erinevus loob nende vahele para-

tamatult teatava barjääri ja vaheseina. Ja kuna nüüd on mõjule pääsnud põhimõte, et ka riigid kujuneksid võimalikult rahvuste järele, kui rahva suurus on selleks vähegi küllaldane, siis on keelel ka oma poliitilis-riiklik tähtsus. Sest rahvusriigis saab rahvas kõige soodsamalt areneda oma kultuurilises omapärasuses ja kasutada kõiki oma võimeid, kuna olles teise riigi osana ja selle vähemusrahvusena ta paratamatult langeb teise rahvuse ja kultuuri mõju või isegi surve alla.

Kui rahvaste rohkus maailmas on ühelt poolt halb, ebakoht, löhestades inimkonda ja raskendades rahvusvahelist läbikäimist, siis teiselt poolt toob see inimkonnasse teatavat hääd mitmekesisust: iga rahvas töötab välja oma eri ilmega kultuuri ja viib selle võimaliku täiuseni. Iga rahvas on nagu eri instrument oma eri häälevärvinguga suures inimkonna orkestris.

Kuid seejuures tuleb silmas pidada, et iga rahvus inimkonna seisukohalt väärrib ainult niipalju õigustust iseseis-

vaks olemasoluks, kui palju ta tõesti suudab luua tõeliselt väärtuslikku oma kultuuris ja oma kultuuriga. Kui ta jääb kahvatuks, virilaks, väheloovaks, tühi-seks, siis on ta kui halb ja väärtusetu oks puu küljes.

Rahvuskultuuriliste väärtuste hulgas on tähtis koht kõigepäält rahvuse keelel. Keele all tuleb siin mõelda muidugi haritud kirjakeelt ja kultuurilist kõne-keelt, mitte lihtsaid rahvamurrakuid. Sest kirjakeel on selleks vahendiks, millega rahvuse kultuuri — kirjandust ja teadust ja kogu kultuurelu — väljen-datakse ja edasi antakse. Keel on ju kirjanikule see, mis muusikakunstnikule on ta mänguriist. Nagu mängu ilu ning mõjuvus oleneb päälle mängija enese osavuse ja musikaalsuse, mis muidugi on pääasi, teataval määral ka instru-mendi ja lauljal hääle kvaliteedist, samuti ka kirjanduslikus teoses ja isegi lihtses kirjutuses on keelelistel ressurs-sidel oma osatähtsus mõtete väljenda-mise tähtsuse ja isegi ta esteetilise külje suhtes.

Kui vaadelda hästi-väljakujunenud kultuurkeeli — prantsuse, inglise, saksa, vene, itaalia jne. — siis peame tunnis-tama, et need pakuvad otse omaette väärtust ja neis korralikult kirjutatud teost on keeleliselt päris nauding lugeda. Sedasama võib ütelda isegi nii noore kultuurkeele kohta kui seda on soome keel. Kõigis neis keeltes paistab kõige-päält silma suur kindlus, ühtlus, välja-kujunenud olek; teiseks tunduvad need keeled olevat küllalt rikkad, painduvad ja tihedad oma väljendusvõimete poo-lest; päaleselle on igaüks neist oma-moodi huvitav ja ilus, täis omapäraseid ütlusi ja fraseoloogiat ja väljendusvarjun-deid, mispärast iga kirjanduslik teos omandab juba keele tõttu isesuguse väärtusliku stiililise laadi ja värvingu. Seepärast igaühe nende keelte kadu oleks nagu mingi kaotus inimkonnale.

Kui selt seisukohalt hinnata eesti keele praegust seisundit, siis peab kah-juks ütleva, et see hoolimata kõigest

sellest rikastusest ja arengust, mis te-male on osaks saanud iseseisvuse sood-sais oludes, ometi veel täit mõõtu välja ei anna ja et teda rikuvad mitmed tun-duvad puudused.

Kõigepäält ei ole eesti keel veel mitte täiesti välja- ja kindlaks kujune-nud: raamatuis ja kirjutustes esineb veel niipalju vankuvusi, ebajärjekindlusi ja lausa vigugi. Veel rohkem võib neid pahesid leida kõnekeeles, isegi harit-laste kõnekeeles, mis ometi üldiselt peaks korrektsuse ja korralikkuse poo-lest olema lähedal kirjakeelele.

Keele ebastabiilne olek ei ole veel nii suur pahe. See on koguni parata-matu, sest nii lühikese ajaga — vaevalt 20 aastat iseseisvust — ei jõua ükski keel välja kujuneda; vanemal kultuur-keelil on selleks vajanenud koguni sa-jandeid. Seepärast ei ole mingi ebanor-maalne nähtus, kui ka meil tuleb kindla, kõigiti väljakujunenud eesti keele saa-bumist oodata veel vähemalt paarküm-mend, vahest koguni kolm-nelikümmend aastat.

Halb aga on see, et sedagi õigekeel-sust visalt omandatakse, mis juba on kindlaks kujunenud. Tehakse üha edasi ilmseid vigu keelendite suhtes, millede kohta on ammu üles seatud kidlad nor-mid ametlikes grammatikais ja sõnaraa-matuis. Ei osata õigesti muuta harilikke sõnu, nagu *kõrb*, *pale*, *kumb*, *kumbki*, *otstarve*, *helve*, *maine*, *õine*, *sulgema*; vahetatakse ära -lik ja -line, tarvitatakse vääri käändeid, näit. 'teadlik *selles*', kuna peab olema 'teadlik *sellest*'; te-hakse lubamatuid objektivigu; ja sõna-järjestus on sageli imelikult ebaloomu-lik ja kohmakas.

Kõnekeeles on lugu veel halvem: sääli räägitakse väga üldiselt '*kodu* mi-nema' pro '*koju* minema' '*ülesse* pro '*üles*' (sest '*ülesse* on üldse viga), *eila* pro *eile*, *vast* pro *vahest*.

Paljud vahetavad ikka veel ära, nii kõnes kui kirjas, sõnad *omama* ja *oman-dama*, *alluma* ja *alistuma*, *tagajärg* ja *järeldus*, mil kõigil on oma kindel eri-

nev tähendus. Sõna *sarnane* tarvitamine ebakohaselt *seesuguse*, *niisuguse* või *säärase* tähenduses on väga üldine. Ja vähe on eestlasi, kes oskavad vahet teha sõnade *käsitama* ja *käsitlema* vahel.

Üldse praegust eesti keelt, nagu see tegelikult esineb ajakirjanduses ja kirjanduses, eriti aga kõnekeeles (mõeldud on siin haritlaste kõnekeel), iseloomustab *v i g a d e r o h k u s*.

Vigade tegijad püüavad seda vabandada sellega, et eesti keel ei olevat veel kindel. Kuid viimane asjaolu vabandab ainult üsna väikese protsendi tegelikke vigu, sest, nagu öeldud, harilike igapäevaste vigade vastu on ammu võetud kindlad seisukohad.

Teine suur pahe praeguses eesti keeles on see, et sellesse on ametlikult vastu võetud ja maksma pandud rida tõepoolest halbu keelendeid — sõnu ja vorme, mis keelt kahjustavad ja mis seepärast ei tohi keele jääda, kui eesti keelest peab tõesti ükskord välja kujunema ilus ning väärtuslik keel.

Need, kes võtavad tõsiselt eesti keele asja ja aru saavad selle suurest rahvuskultuurilisest tähtsusest, peavad teadlikud olema ka sellest halvast nähtusest.

Toodagu mõned näited. Praegu lubatakse ametlikult ja tarvitatakse sõnu niisuguseid kui *otsmik* (pro *otsaesine* või *laup*), *mihus* (pro *kvaliteet*), *rõivad* (pro *riided*), *õevane* (pro *oivaline*), *kuuletuma* (pro *sõna kuulma*) jne. — ja vorme niisuguseid kui *kasutama* (pro *kasutama*), *täppis*, *lihtis* (pro *täpne*, *lihtne*), *vaenlik* (pro *vaenuline*), *igapäevane* (pro *igapäevane*), *asutis* (pro *asutus*), *veene* (pro *veendumus*), *töenäone* (pro *töenäoline*), *makstud* (pro *maksetud*), *andnud* (pro *annud*), — suhtub *sellesse* (pro *suhtub sellele*).

Lubatakse tarvitada ja tarvitataksegi säärast jämedat objektiviga kui: „mehed kelle ma kaasa võtsin“ (peab olema:

‘mehed, keda ma kaasa võtsin’, või uuenduslikud: mehed, kelled ma kaasa võtsin).

Mõnikord jälle antakse sõnale ebakohane tähendus, näit. *jälitama* tähenduses „taga kiusama“, *loendama* tähenduses „üles lugema“, *taastama* tähenduses „uuesti üles ehitama“, millised tähendused sugugi ei sobi neile sõnadele, sest *loendama* kõlbab ainult tähenduses „ära lugema, kui palju on“, kuna „üles lugemise“ tähenduses sobib ainult sõna *loetlema*. Seepärast on ka halb „raamatute loend“; peab olema: „raamatute loetelu. Ja sõnale *taastama* on parem anda tähendus „tagasi viima“, *jälitama* on üldse natuke küsitav sõna. Kui teda tarvitada, siis ainult tähenduses „jälgi mööda taga ajama“.

Need on vaid mõned üksikud näited, kuid tegelikult on neid keeles praegu sajuti! Ja tuleb iga aastaga juure, nii et teatavas mõttes võib ütelda, et eesti keel läheb viimasel ajal järjest halvemaks.

Seepärast on tähtis, et eesti keele väärtuslikkusest huvitatud isikud, eriti nooremad, teadlikud oleksid sääraseist keelelistest väärnähtustest. Sest niisugused keelelised halbused on võinud tarvitamist leida ainult selle tõttu, et meie haritlaskond ei ole neist teadlik ja et ta ükskõikselt ning pimesi vastu võtab kõik, mis talle pakutakse.

Kui publikus eneses oleks rohkem keelelist huvi ja ka keelelist maitset ning taipu, siis ei võiks teatavad halvad keelendid pinda leida: nende vastu protestitaks, neid tõrjutaks.

Muidugi kindla seisukoha võtmine üksikuis keeleküsimumis nõuab asjatundmist ja teadmisi. Seepärast kavatseski nende ridade kirjutaja siitpääle hakata „Arengu“ lugejail selgitama eri keelelisi seiku, niihästi kindlaid ja ilmseid vigu kui ka halbu ja küsitavaid keelendeid.

Vaidlusoskusest.

Alf. Ahlbergi ja teiste järgi O. Pärn.

(Lõpp.)

Vaidlejaile asetatavad nõuded.

Keskustelust osavõtjaile tuleb asetada järgmisi nõudeid: 1) tõsine soov küsimuse selgitamiseks; 2) tahe püsida asja juures, 3) püüe loogiliselt selge väljenduseni ja 4) küllaldane ettevalmistus.

Kes oleme jälginud vaidlusi, teame kui raske on vaidlejail kummutada üksteise väiteid. Enamaljuhtumil ei käsitata küsimust sellest seisukohast kuidas küsimuse õiget olemust lahti koorida, vaid nõndaviisi, et kord püstitatud teesi (olguigi väära) õigeks vaielda. Kord võetud seisukohast ja esitatud väidetest peetakse kinni »kuni surmani« ja peetakse auküsimuseks mitte loobuda oma lähtepunktidest. See vaade johtub päämiselt sellest lihtsast põhjusest, et veendumus või kaitstav tõekspide pole tekkinud kindlaile faktidele rajatud tõepärase analüüsi ja süstemaatilise uurimise ning küsimuse igakülgse tundma õppimise teel, vaid püütakse vaid ennast ja teisi veenda esitatud lahenduse kasulikkuses ja tõepärasuses. Ja sageli asutakse seesugustele kindlaile seisukohtadele vaid juhtumisi ja kõrvalseikadest mõjutatuna. Intellektuaalse põhjenduse taga seisab tundepõhjus. Kuigi seesuguseid nähteid ei saa kergesti ja täiesti vältida, tuleb seda siiski kõigiti püüda. Õpingulisel eesmärgil vaidlejad ei tohi endid tunda üksteise vastastena, kellel on tähtis iga hinna eest võita teine, vaid nad peaksid endid tundma kaastöölisena, kes ühisel jõul püüavad rajada teed läbi raskuste ja takistuste. Kui selgub või teostatakse, et kord evitav veendumus ei ole hästi ega küllaldaselt põhjendatud, selle muutmise pole sugugi häbiasi. Vastupidi, häbiasi on pidada sellest kinni künnte ja hammastega vastu paremaid teadmisi ja õigemaid arvamisi. Keegi ei tohi karta ohverdada kord omandatud veendumust õigema ja parema huviski. Vastasel korral meie ei otsi tõtt vaid taotleme isiklikku prestiiži.

Teine nõue, mille esitame vaidlejale on: peab püsima asja juures. Selle nõude täitmine

tegelikus elus on üsna raske ja vaidlejad ähvardab alaline hädaoht libiseda kõrvalseikadesse, takerduda ebaolulisse jne. Mõnikord puudub hea tahe, teinekord võime sellest hoidumiseks. Neile nõrkustele alistuv vaidleja räägib palju ja kõigist kokku, mis asub maa ja taeva vahepeal, kuid asja selgituseks teinekord mitte sõnagi. Selline esineja on kindlasti pööraselt armunud oma hääle ja ta on võimetu vaikimiseks. Kuna tal pole ütelda midagi asja enda kohta, saadab ta välja voolava jõe paljaid ja isegi pateetilisi sõnu.

Kui keegi näiteks juhtub kohtama sabata kassi, ei saa hakata väitma, et kõik kassid on sabatud. Kui ristiusulised mõnikord elavad kui röövlid, ei tõenda see veel kristliku moraali väärtusetust. Ja meie headel sõpradel, paljurääkijail on kurb komme üldistada mõnd üksikjuhtumit ja sellest tõmmata lõppjäreldusi. Teisal esineb toas palju mõistete ja sõnade vassijaid, sündsusetundetuid demagooge. Nendele peab ühiselt vastu astuma, määritledes täpselt vaidlusaluses küsimuses esinevad põhimõisted ja neist vaidluse kestvusel järjekindlalt kinni pidama. Muidu vaidlus muutub võitluseks asjade ja küsimuste asemel sõnade üle.

Loogiliselt selge väljenduse nõude asetamine väidete esitamisel tähendab eelkõige iga küsimuse käsitamist õigel kohal ja õiges seoses muude väidetega. Iga küsimus, ka kõige lihtsam, on õieti omaette kompleks osaküsimusi ja vaidluse soodus ja õige käik ei ole sõltuv üksnes peaküsimuse õigest asetamisest vaid ka peaküsimuse õigest jaotamisest allküsimusteks ja nende selgest eritlemisest ning õigest järjestamisest, nende allküsimuste omavahelise olenevuse ja seolise leidmisest ja täpselt määritlemisest. Osalt see sõltub küll vaidluse algatajast või sissejuhatajast, kes peavad näitama selge tee ja piirid, millel ja milledes vaidlus peab kulgema. Kuid vaidlejad peavad omapoolt vaidluse ajal seda suutma kindlalt säilitada. Peaküsimus jagatakse alaküsimusteks ja neid käsitatagu järjekorras ja üksahaaval. Alles siis, kui ühe küsimuse arutlemisel on

jõutud äärmiste piirideni, siirdutagu järgmise juure. Nõndaviisi menetledes küsimuse selgitamine edeneb kõige paremini. Kuid alati ja aina ähvardab vaidlejaid hädaoht ja kiusatus kõik segada ühiseks pudruks ja siis jagada huupi hoopes sekka. Nii õpingulisi sihte taotlev vaidlus võib muutuda mõttetuks pimesikümängimiseks tõsiste küsimuste juures.

Kes tahab kaasa teha vaidluse mingi küsimuse selgitamise huvides, peab kõiki olevaid eeldusi ja võimalusi kasutama küsimusega tutvumiseks. Mida vähem mingist asjast teatakse, seda enam sellest püütakse üldsusele rääkida. See meetod ei kõlba õpingulisse vaidluse. Küsimust mitte tundva isiku esinemine vaidlejana ja kõnelemine kõnelemise pärast on suurim absurdus.

Tuleb üldiselt rõhutada asjaolu, et iga vaidlus on samal määral viljakas ja kõrgeväärtuslik, mil määral sellest osavõtjad on enne valmistund küsimustega tutvumise teel ja mis määral valitsevad ainet.

Vaidluse algatamisele esitavad nõuded.

Vaidluses saavutatav tulemus oleneb otustavalt küsimuse algatajast või algatajaist. Algataja ülesanne on määrata ja näidata vaidlusele kindel suund, anda täpne, selgepiiriline ja lühisõnaline ülevaade küsimusest,

Harilikul taotlemisel käsitletakse küsimust kahest erinevast (vastupidisest) lähtepunktist. Sel puhul oleks praktilisim määrata kaks isikut, kes esitavad vastakaid vaatekohti. Kui küsimus jaguneb näiteks »A« ja »B« vaatekohaks, siis »A« vaatepunkti kaitsja peab küsimust näiteks esitama selliselt, et ta

1) lühidalt ja selgelt selgitab »A« vaatekoha sisu,

2) lühidalt ja selgelt esitab »A« vaatekoha poolt kõnelevad asjaolud,

3) täpselt ja loogiliselt esitab »B« vaatekoha vastu kõnelevad põhjendused.

Vastaspool, kes kaitses »B« seisukohti peaks toimima überpööduvalt ja

1) lühidalt ja selgelt selgitama »B« vaatekoha sisu,

2) lühidalt ja selgelt esitama »B« vaatekoha poolt kõnelevad asjaolud,

3) täpselt ja loogiliselt esitama »A« vaatekoha vastu kõnelevaid põhjendusi.

Mõlemate seisukohtade esitajad peaksid ka nõutlema omavahel, ehk veel parem, andma üksteisele koopia algatuse teesidest. Peame alati meenutama, et küsimuses ei seis üksteise võitmine, vaid küsimuse võimalikult täielik selgitamine.

Algatajad hoolitsegu sellest, et nende esitõed koos moodustaksid ühise terviku, mida saab võtta vaidluse alusena ja lähtekohana. Vaidlus, milles algatajad kõnelevad üksteisest mööda ehk otse sihilikult püüavad üksteist juhtida eksiteele, on õpinguliselt kasutu ja mõnikord isegi kahjulik. Mõlemal algatajal peab olema nõnda palju enesekriitikat ja austust ühise asja vastu, et nad mitte üksnes omapoolse algatuse teeside tugeva argumentatsiooni eest ei hoolitse vaid silmas peavad, et ka vastaspoole argumentatsioon oleks sama kindel kui võimalik. Ei tasu vaeva alavääristada vastaspoole väiteid vaid kasulikum on püüda neid kindlustada. See harilik halb harjumus, mille järgi algul maalitakse vanakuri ise sõega seinale, mida siis suures rõõmuhoos peksma hakatakse, tuleb kord juba hüljata.

Vaidluse algatajate kohta on samuti maksvad kõik samad nõuded, milliseid eelpool aetasime vaidlejaile. Algatus peab kaasakiskuma asjaosaliste tahte selgitada küsimust asjalikult, loogiliselt ja asjatundlikult ettevalmistatuna.

Alustaja käsitagu kõiki küsimusi teravalt eritledes, neid kindlasse järjekorda ja süsteemi asetades, kusjuures parem on alata lihtsamaist ja siirduda järkjärgult keerukamate juurde. Kogu vaidluse käigul püütagu püsida võimalikult reaalsuses, viimata küsimust vaid teoreetiliste mõistete piiritlematusse avarusse.

Neid juhuseid saab muidugi jälgida ainult õpingulise vaidluse või keskustelu puhul, kus tõe otsimine ja tõe leidmine on vaidluse ainu- ja peaesmärk.

Ülaltoodud nõudeid ei saa aga kuidagi kohandada vaidlusile, mis toimuvad eri huvirühmituste, poliitiliste voolude ja nende suundade vahel. Sel puhul asetatakse vaidlustele hoopis erinevad eesmärgid ja tuleb jälgida ka erinevat taktikat ja kasutada teistlaadset vaidlustehnikat. Aga see ei kuulu selle ajakirja raamidesse.

Kino vabaharidustöö teenistuses Aafrikas.

Lõuna-Aafrika maa ja rahvas on viimastel aastatel läbi elanud suuri ja põhjalikke muudatusi. Põhja-Rhodesias ja Tanganikas on tööstus viimasel ajal erilise eduga arenenud. Hüppelisest ja kiirest arengust sõltuvad uued elutingimused leidsid eest primitiivse, suhharudesse kuuluva ühiskonna. Uued eluviisid murdsid vanu suhharude traditsiooni ja kombeid, lõhestades üksmeelt ja generatsioonide vahelisi suhteid. Noorem põlv aetud elatamisvadjadust ja seiklushuvist pöördub uuele, kuna vanemad jätkavad vana rada, jäädes truuks esivanemate usule ja kommetele. Misjonikoolide ja kaevandusühingute kaudu avaneb Bantu noorsoole uus maailm; noored mehed pöördudes koju tagasi täis uusi ideid ja tööviise, leiavad seal eest muutmata vana õhkkonna täis tabusid ja esivanemate traditsiooni. Selle tagajärjel tekivad paratamatult arusaamatused vanemate ja laste vahel. Kuidas ületada seda lõhet, kuidas kiirelt ja edukalt viia pärismaalased tasemele, mis tagaks suuremat leplikkust omavahel, ja edendaks arusaamist generatsioonide vahel? Vabaharidustöötegelased on seadnud endale eesmärgiks leida lahendust nendele küsimustele. Et kino suurel levikul on hariduse edendamisele ja rahvaste lähendamisele vastuvaidlematud teened, tulid vabaharidustöö tegelased mõttele rakendada film oma sihtide taotlemiseks. Et pärismaalasi tutvustada kiiremalt ja mõjusamalt läänetsivilisatsiooni mitmekülgsete saavustustega, otsustas Lõuna-Aafrika Vabaharidustöö Ühing asutada kinosektsiooni, mille ülesandeks korraldada kinoetendusi õppetstarbeks. Asutatud sektsion seadis endale järgmised sihid:

1. Aidata pärismaalastel arusaada uutest nõuetest ja kohaneda uutele tingimustele;
2. elustada filmidega tavalist õppetööd klassis;
3. tõsta üldhariduslikku tasapinda;
4. säilitada filmides parimat Aafrika traditsioonidest ja kultuurist, rahvuslikku omapära ja rahvakultuuri erinevusi;
5. anda rahvale head ajaviidet ja kasulikku puhkust.

Oldi veendunud algusest peale, et tuleb taotleda filmide odavust, huvitavust ja kõigile kättesaadavust. Võidi varsti tööle rakendada, sest ettevõtte teostamiseks eelarves ettenähtud summa 11.000 naela kinkis kinosektsioonile Garnegie Instituut. Katsed ja

saavutused on olnud edukad ja õnnelikud. Süžeed ja miljöö filmideks võeti pärismaalaste elust ja suurelt osalt on isegi näitlejad pärismaalased, kellele hulgas sageli leidub suurt miimilist talenti. Suure energia ja püsivusega on asjatundjad tööle rakendunud ja rohkete katsete ja pingutuste järele on jõutud nii kaugele, et L-Aafrika kinoühing evib rändkino, millega ta sõidab mööda maad, andes etendusi, mis head vastuvõttu leiavad pärismaalaste hulgas. Liigutakse veoautol ja antakse etendusi rahvarikkamates kohtades, enamasti vaba taeva all, öö tulekul.

Filmid on suuremalt jaolt sisult õpetlikud. Nad tutvustavad pealtvaatajaid õige mitmesuguste aladega, nagu: tee- ja kohvikasvatamine, nahaparkimine, piimaproduktiooni tõstmise, põllupidamise moderniseerimine, munade konserveerimine, mesindus, tervishoid ja euroopalik haiguste ravi.

Kinoühingul on palgatud kompetentsed isikud, kes peale igakordset kinoetendust, vesteldes pealtvaatajadega, peavad selgusele jõudma, milline on filmide kasvatulik mõju, missuguseid filme eelistatakse ja kuidas reageeritakse etendustele. Saadud andmed töötatakse läbi ja kasutatakse uute filmide valmistamisel. Esimese aasta kogemused on näidanud, et aafrika pärismaalaste hulgas, ükskõik millisel arenemisastmel nad ka ei oleks, valitseb suur entusiasm kinoetenduste vastu. Arvestades seda, on kinosektsioon püüdnud pakkuda pärismaalastele ka helifilmi. Et aga euroopa ja ameerika printsipiidel vändatud helifilmid liig kalliks lähevad, on kinoühing tulnud mõttele valmistada helifilme sel teel, et heli sünkroniseeritakse grammaloni plaatidele. Sel meetodil on see suur paremus, et ta on odav ja pealegi võib rohkearvulistele Aafrika kõnekeeltele vaatamata iga kuulajaskonna jaoks vastava keelemurde sünkroniseerida.

Kinoühing on oma seniste töötulemustega täiesti rahul ja loodab tulevikus saavutada veel paremaid kasvatulikke tulemusi pärismaalaste hulgas. Oma tulevikukavas taotleb ühing üldist rahvahariduse tõusu, propageerides elustandardi tõstmist, korteri olude parandamist ja tervishoiu tähtsust. Ta tahab pakkuda tervislikku ja lõbusat ajaviidet, püüdes kultuuriliselt arendada vaatajaskonda, kooskõlastades ja lepitades vanu ürgtraditsioone pealetungiva tsivilisatsiooniga.

Ülesoomelised õpiringidepäevad Kuopios.

Soome õpiringidekorralduses on kauniks ja viljastavaks traditsiooniks järjekindel üleriigiliste õpiringidepäevade korraldamine, igal suvel ise keskuses.

Oli kahtlematult mitmeti vaimselt rikkastav võtta osa seesuguseist järjekordseist päevist, mis korraldati k. a. 27.—30. juunini Kuopios — linnas, kesk Soome võrratumat looduskaunisust, kuid ühtlasi kultuurilooliselt tähelepandavamas kohas. On ju Kuopio olnud mitme Soome vaimusuuruse kodulinna, nagu seda on suuremaid ärkamisajategelasi Snellmann, suurimaid naiskirjanikke Minna Chant, Juhan i Aho j. t. Tähelepandav on see linn ka eesti kultuuriloos, kuna seal on trükitud esimene täielik „Kalevipoja“ trükk 1862. a.

Et Soomes on vabaharidustöö üheks kesksemaks kultuuriavalduseks rahva elus, selles võis veenduda näiteks ka asjaoludel, et õpiringidepäevad olid kohapeal tõeliseks suursündmuseks: avapäeval oli linn lipuehtes rääkimata linnamajast, kus teostus päevade kava, ajakirjandus pühendas sel puhul ohtrasti ja esikohal ruumi mitmesugustele vabaharidustöö küsimusile ja päevade kirjeldustele. Päevadest võttis osa üle 300 juhtiva õpingidetegelase, eeskätt küll lähemaist raioonest kuid ka isegi kaugelt põhjast — nabapiirilt. Loengutega ja kõnedega esines silmapaistvamaid vabaharidustöö juhtivaid tegelasi. Samal ajal kõrval ei olnud unustatud ka osavõtjate meeleolu eest hoolitseda, tehes väljasõite ümbrusse, millest tuleks eriliselt esile tõsta Pohjois — Savo rahvaulikooli külalast; korraldati meeleolukauneid pidulikke koosviibimisi jne.

Päevade avamist austas oma osavõtuga ka kohalik maahärra (kuberner) Ignatius, kes avasõnas lausub muuseas: „Meie nüüdisajalapsed, peame täitma suurt kohustust oma isamaa vastu. Meie rahvas peab olema kultuuriselt arenenud, igaüks peab suutma anda oma võime paremiku. Õpingide harrastus on kahtlemata paremaks teeks, et juhtida sellesse laimaid rahvahulki, et armastada veelgi sügavamalt oma isamaad ja seda ehitada.“

Tähelepandavad olid ka õpiringidepäevade üldjuhataja T. Löthman-Kopose iseloomustavad sõnad: „Meie vaimne töö on olnud samaraske, kui meie maagi viljelemine. — Oleme tarvitanud ühtlaselt nii pea, vaimu, südame kui ka käte jõudu.“

Kogu õpiringidepäevade kava sellel mitmekesisel ettekandisel, mis olid pühenda-

tud peamiselt õpingilise töö tegeliku viljelemise käsitelule, selgitas väga veenvalt selle ürituse suurt ja ulatuslikku väärtust. Ei ole ruumi siin anda sellest lähemat ülevaadet; selle juures oleks siiski põhjust mõnel teisel korral pisut pikemat peatuda, nagu soome õpiringide korralduse juures üldse, millest meil kindlasti on mõndagi väärtuslikku tähele panna. Siin vaid veel paar silmahakavat väljendust nimet. õpiringidepäevil.

Soome vabaharidustöö juhtivaid tegelasi.

Vasakult: aktiivsemaid soome naistegelasi Kuopio õpiringidepäevade üldjuhataja Tilda Löthman-Koponen, õpingide keskkorralduse juhataja Onni Tolvanen, Soome vanemaid rahvaulikooli tegelasi, Põhja-Savo rahvaulikooli juhataja H. Majanter, õpingide keskkorralduse sekretär Helli Suominen ja E. Haridusliidu hariduskonsulent Karl Laane.

Nii õpingide keskkorralduse juhataja O. Tolvanen: „Rahva suuremad vaenlased on teadmatuse, laiskus, saamatus...“ „Õpingide harrastus tungib kõikjale, igasse maanurka ja külla ja sel teel võib arendada mõjuvat vabaharidustööd. See on rahva tuleviku ehitamisel suur ja lai avaldus.“

Kuopio linnaraamatukogujuhataja E. A. Kerkiläinen: „Õpingide töö on olulisemaid üritusi Soome iseseisvuseaegses vabaharidustöö korralduses.“

Lahkudes Kuopio õpiringidepäevilt, kus muide eestipoolsele osavõtjale sai osaks südamlukku tähelepanu, võis võtta sealt kaasa rohkesti värskendavaid elamusi ja ka teadmisi. Kindlasti sellelaadse traditsiooni kujundamine meigi õpingide korralduses võib tulla aina kasuks meie vabaharidustöö intensiivsema osa süvendamiseks.

Karl Laane.

Keskustelu ühe „lavakunstnikuga”.

Veste. — Instruktor.

„Vabandage provva instruktor, kas saab Teiega veidi kõnelda?”

„Palun“.

„Tii ütlet, et must ikke selle osa näitemängjät ei saa. Ma tullu iks pallema, ma ole koledasti uuvitetu näitemängu tigamisest ja ma ole juba 15 aastat iks mängnü ja olnu seltskonna tegelane, ma kuulu iks ka tuletõrje kompajongi ja arva iks, et, et... Kui ma koton pruuvi toda ossa, siss see läts ku üts maru ja ma võisi nii kiiresti vurista nigu olõs tuu mul pään.“

„Nii, nii, mis osi olete siis varem mänginud?”

„No kae, ütskõrd olli mul niisuke osa kos tull' kavva kavva püünel saista, siis üts tõnõ kõrd oll jälle, kos üts vang, vai sidatsi, oll püünel ja tedä tull' valvata, et tuu es saasi är' pagõda ja ma siss olli tuu valvja Siss olli viil ütten operetin. kos ma näitemängsi ütte ossa kos... Kas provva ei tiiä toda tükki, sääl oll' viil kats tsiiapõrst kah püünel, sääl tullu õge kiiresti uss valla võtta, ku ma lätsi ja võtse siss ussõ valla ku üts maru! Näitejuht iks kitse ja ütlet kohe, et peris sündinü usseavajas. Ma iks arva, et ma tulõ toime iks tolle osaga ka, ku provva minno iks viil võtas vähe opata. Ma iks ole juturaamatit lugenu iks kah ja kiik...“

„Usun, usun. Teil kulub arvatavasti palju vaeva, enne kui jõuate raamatu läbi lugeda, või on ehk kergem juturaamatuid lugeda kui osa?”

„Oi ja! Juturaamatit ma loe ku üts maru! Ma lase silmaga iks kiiresti üle, ega ma kiike loe, ainult mõnet paigat mis ma arva, et na mulle iks miildivä, siss neid ma uuri ja puuri mis hirmus, aga neid tõisi kohti ma loe iks ka silmaga. Kae, oll' üts illos kotus ütten raamatun, mis tu nimi nüüt olligi, oi sa kurask, mitte es tule miilte — sääl siss oll' tu asi kos... Oi sa kurask, küll tuu oll' ummõtõ üts illos asi — no mitte ei tulõ miilte!“

„Pole tähtis. Kas algame siis nüüd osa õppimisega?”

„Oi ja provva, häämiilega! Ma olõ tollõ osaga iks väega rahul, ma tunnõ õkva, et tuu osa mullõ passib. Toda tulõ mängi nii tasatse häälega nii, nii... O, ma tiä, sidä ma mõista küll! Tu om nalla asi, oot, oot, laskõ ma pruuvi kõrra, siss saatõ nättä.“

„Palun, palun, „pruuvige“ siis.“

„No jah, ma pruuvi siis toda kotust kos tu tõine miis tull' kodo ja ma iks küsse, et kavva siss nüüd är' ollit kah?”

„Ei, algame juba osa algusest peale.“

„Kae, ma iks tahtsõ viil küsüda, et ku ma nüüd provva tahtmist perrä ei saa, kas provva iks oppasi minno, mull om küll hää pää, see võt õkva kõik kinni, aga ma pelgä iks, et är unõta. Kõrra johtus niiviisi et pidi püünel ütte ossa näitemängmä, nii ku ma siss püünele lätsi ja tahtsõ kõnõlda, no mitte es tulõ miilde. Ku ma vihasti siss, tõtse kats sõrme taiva poole ja ütli: „Kurask, nüüd om pääst kõik är' lännü,“ ja tullu ärä. Peräst saie küll tõrõlde, aga tuttava saalin ütliivä, et kui iks meie Laarits vällä tull', siis leie iks kõik tummas.“

„Või kohe nii „hästi“ läks?”

„Jah, egäs ma sääl halba küll es tii, muudku nimä es taha et mina näitemängu tii inemise omma kadõda, tahtva esi kõik mängi. Nüüd kos provva om siin ja oppas meid, nüüd iks lätt kõik illoste. Mina ei tohi küll nurista, minul om iks alati häste lännu.“

„Nüüd noormees pean vabandama, sest minu aeg on piiratud ja puudub võimalus praegu Teid õpetada, aga kui Teil aega, siis teine...“

„Oh provva, ma tulõ iks häämiilega viil üts tõnõ kõrd, siss oppatõ minno viill!“

„Aga ma ju ei saanud...“

„Ma arvsi kohe et provva lask iks mull viil kõrra tulla, ja hääd päivä ja suur teno oppamise iist!“

Õpiringidepäevad Tallinnas 18. ja 19. sept.

Uus algav seltskondlikutegevuse hooaeg sunnib taas koonduma vabaharidustöötajate ridu intensiivsemaks ja tulemusterikamaks kultuuritööks, Selpuhul on kerkinud uuesti aktuaalsena päevakorda õpiringide tegevuse organiseerimise küsimus. Et siin saavutada suuremat hoogu ja ette valmistada selle ala tegelasi üle riigi eelseisvaks tööks, Eesti Haridusliit korraldab 18. ja 19. sept. s a. Tallinnas Üleriigilised õpiringidepäevad.

Asja huvides on, et sellest võtaks osa võimalikult rohkearvuliselt vabaharidustöötajate, eeskätt õpiringide tegelike juhte ja teisi asjahuvilisi üle riigi. Et soodustada osavõttu, on Vabariigi valitsuse poolt lahkesti lubatud raudteesõiduks 50% hinnaalandus.

Õpiringidepäevad algavad laupäeval 18. sept. kell 10 hommikul Uus 2—2 piduliku avakoosolekuga, mille kavas on avasõnad E. Haridusliidu juhatuse esindajalt, kõne Haridusministeeriumi esindajalt teemal; „Vabaharidustööülesanded tänapäeva kultuurielus“ ning kõne teemal „Meie rahvakultuuri sihtjooni“, (lektoriks on palutud Hanno Kompus) peale selle tervitusi ja muid muusika- ja sõnaettekandeid. Sama päeva õhtupoolikul 19. sept. jätkuvas kavas on loengud ühes keskusteluga järgmistel teemadel.

1. „Õpiringide osa vabaharidustöös ja nende vahekorrad teiste seltskondliku tegevuse avaldustega“.

2. „Kuidas korraldada edukalt õpiringi-tööd“ (Metoodilisi küsimusi).

Vabaharidustöö-tegelaste suvipäevad Kundas.

Juba tükil ajal on tuntud elavat tarvet lähema kontakti loomiseks vabaharidustööga tegelevate keskorgide ja nende juures töötavate tegelaste vahel, et nii saavutada loomulikku eeldust ka vabahariduslike avalduste omavaheliseks koordineerimiseks. Tulles vastu sellekohasele soovidele korraldas Haridusministeerium tänuväärset sellekohase kokkutuleku vabaharidustöö kutsetegelaiste suvipäevade näol Kunda rahvapäevakoolis 14.—16. aug. s. a. Päevist võttis osa ligemale 50 tegelast, kokku 16-st keskorganisatsioonist.

Päevade kava oli korraldatud nii, et sisuline töö vaheldus meeleolu loovate avaldustega. Ei olnud unustatud kehakasvatust

3. „Kodukultuuriküsimuste rakendamine õpiringitöös.“

4. „Mida võiks õppida põhjamaade õpiringidekorraldusest (Skandinaaviamaadest ja Soomest)“.

5. Tegelike õpiringide tööjuhatajate tähelepanekuid õpiringide töö viljelemisest.

Teoreetilisele osale liitub pühapäeval 19. sept. näitlik õpiringi töökoosolek tegelike maaõpiringlaste osavõtul: teema kodukaunistamise ainealal. Loengule ja näitlikule töökoosolekule järgneb nende arutelu. Lektoritena esineb õpiringidepäeval järgmisi tegelasi: Vabaharidustöö-nõunik K. Kadak, kultuuritegelane Hanno Kompus, peasekretär Ev. Vender, õppetöösektretär Neeme Ruus, ja hariduskonsulent Karl Laane, ning tegelikest õpiringide juhtidest kohtadel A. Kelder ja E. Oja

Laupäeva õhtul on päevist osavõtjatele võimaldatud soodustatud pääs teatrietendustele. Soovikorral korraldatakse pühapäeval pärast päevade lõppu osavõtjatele ekskursioone Tallinnaga tutvumiseks. Soovijail on võimalik kasutada ka ühiskorterit, hinnaga Kr. —65, Kr. 1.20.

Päevadest osavõtu soovist palutakse teatada E. Haridusliitu hiljemalt 10. sept. s. a, märkides ära raudteejaam, kust soovitakse saada sõiduhinnaalandust Tallinna sõiduks, soovist ühiskorterit asjus jne. Loodetavasti ei jäta keegi õpiringlastest kasutamata juhust õpiringidepäevist osavõtuks.

hommikuste võimluste ja supluse näol; korraldati omavahelisi meeleolukaid koosviibimisi ning matku ümbruskonda jne.

Sisulises osas kõneles koolide peainspektor M. Raud seltskondlike organisatsioonide ülesandeist riiklikus kultuurpropagandas, J. Rummo — vabaharidustöö metoodilisest põhijoontest ja õpiringilisest tööviisist, vabaharidusnõunik K. Kadak — propaganda-tehnikast vabaharidustöös ja A. Kolmpere — spordist kui rahvakultuuri tegurist. Teoreetilisele loengule, milliseile järgnesid elavad mõtetevahetused, lisandus tegeliku näitena ka näitlik õpiringitöökoosolek kohalike noorte osavõtul N. Ruusi juhtimisel. See

tõendas ja selgitas küllalt kujukalt õpiringilise tööviisi väärtust seesmise arendava avaldusena.

Suvipäevil, nii ettekandeis, kui ka läbi-rääkimisis, tõsteti erilisel esile intensiivsema teabeharidustöö avalduste järjekindlama arendamise vajadus, kusjuures väärib suuremat tähelepanu *rahaülikoolide ja õpiringide* küsimus. Õpiringide liikumise järjekindlaks arendamiseks peeti vajalikeks selle metoodiline juhtimine kui ka muude vajalike eelduste loomine kõigis eri liitudes ja seltsides, kus sellest avaldusest ollakse huvitatud,

koondada ühte keskusse, kusjuures selle ala juhtimiseks saaks pühendada vastavad tööd jõud iseseisvalt energiat ja tähelepanu.

Ka tunnistati vajalikeks, et jääks pidev side vabaharidustöö kutsetegelaste vahel ka edaspidiseks, milleks otsustati omavahel koondada vastava eri seltsi ümber.

Suvipäevad olid mitmeti huvitavad ja värskendavad. Nende korraldamist järjekindlalt ka edaspidi tuleb pidada kõigiti soovitavaks.

Karl Laane.

Aitame kaasa Kodukultuuripäeva korraldamisele.

12. sept. k. a. korraldatakse esmakordselt kodu ja kodukultuuri küsimusi haarav päev üleriigilises ulatuses.

Meie teame kõik, milline ületamata suur tähtsus on kodul iga inimese elus, Lapsele on kodu kohaks, mis mõjustab kõiki tema elu-avalduisi kas hääs või halvas suunas; kodu annab alguse tema ilmavaate kujundamisele. Õnnelik on see täiskasvanud, kellel on kodu kus tema viibib meelsamini kui üheski teises kohas, kodu selline, kuhu tema alati tagasi igatseb, kuhu tema alati tagasi ruttab. Et eesti kodud enamikus saaksid sarnasteks oma liikmeid kõitvateks kodudeks, peame aeg-ajalt igaüks jõudumööda kaasa aitama selle arendamisele ja korraldamisele. Ka need, kelle kutsetöö ei toimu ainult kodu seinte vahel, peaksid vahete vahel mõtlema, kuidas muuta või kuidas anda tõuget eesti kodude kultuursemaks, omapärasemaks muutmiseks. Soodne juhus seda teha on 12. sept.

k. a., mil Kodumajanduskoja algatusel korraldatakse üleriigiline kodukultuuripäev. Päeva ülesandeks on laialiste rahvakihtide kaasa tõmbamine meie kodude arendamise tööle ja üldise huvi suurendamine sellele tähtsale eluavalduisele ning lähema aja töökava selgitamine meie kodude korraldamise töös.

Kodukultuuripäeva laiaulatuslikuks läbiviimiseks korraldavad vastavad organisatsioonid kohtadel ühiselt aktusi, millede kavas on kõned, demonstratsioonid, töövõistlused koduste tööde aladelt, näitused; aktustel levitatakse vastava sisulist kirjandust ja lendlehti.

Päeva korraldamise eeltööd on käimas; loodame, et ka Eesti Haridusliitu kuuluv teie ülemaaline organisatsioonide võrk esimese kodukultuuripäeva tulemusrikkaks läbiviimiseks jõudu mööda kaasa aitab ja sellesse kõigiti häatahtlikult suhtub.

Hilda Ottenson.

Loogem sidemeid Soome õpiringidega.

Hõimumaade kultuuriliste sidemete loomisel on vajaline, et tekiks võimalikult rohkem tegelikke kokkupuuteid mõlema maa laiemagi haridushuviliskonna vahel. Sesmõttes on juba suuremaid kogemusi näiteks koolidevahelisis vastastikusis sidemeis, nii koolitööde vahetuse, õpilaste kirjavahetuse teel jne. Sel on olnud kaks hinnatavat eesmärki: esiteks õpitakse vastastiku tundma teineteise *haridustöö korraldust* ja olusid ning teiseks õpitakse ka vastastiku *hõimukeeli* kuna kirjad kirjutatakse oma keeles, eeldusega, et kummalgi poolel eesti või soome keelt selmääräl ära õpitakse, et kirjade sisust aru saada. Kindlasti on seesugune kirjavahetus olnud paljudelegi noortele tublik hõimukeele õppimise aluseks, tuues sellega ka laialdasi hõimumaa kultuurivarasid lähemale.

Samuti kui koolide vahel on soovitav,

et tekiks tihedamaid sidemeid ka hõimumaade vabaharidustöötegijate vahel, mis kindlasti tuleks kasuks meiegi paremate püüdmiste virgutamiseks.

Ka siin oleks üheks sobivamaks teeks küll *kirja- ja töödevahetus vastastikku õpiringide ja õpinglaste vahel.*

Hiljuti Soomes viibides oli küsimuse kohta mõtetevahetusi ka soome vabaharidustöö-tegelastega, kes samuti pooldavalt suhtusid sisse harrastusse. Edaspidi loodame tuua „*Ärengus*“ nende soome õpiringide ja õpinglaste aadresse, kes soovivad mõtete ja tööde vahetust Eesti õpiringidega. Meie õpinglaste hooleks oleks aga, et need aadressid ei jääks kasutamata. Need Eesti õpingid ja õpinglased aga, kes soovivad kirja- ja töödevahetust Soome õpiringidega, peaksid endi aadressid ja erisoovid saatma Eesti

Haridusliitu, kust need edasi saadetakse avaldamiseks Soome vastavais ajakirjades. Võiks loota, et see üritus aitab kaasa ka õpiringitöö mitmekesistamisele andes võimaluse luua lähemaid sidemeid aate- ja töökaaslastega, kes teispool Soome-lahte taotlevad samu endaarendamise sihte. Poleks halb, kui edaspidi võimalduks ka ajakirjas „Areng“ korraldada erilist *hõimunurka*, kus avaldataks järjekindlalt teateid vennasrahva vabaharidustöö harrastuste alalt.

Allpool toome rea aadresse Soome õpiringlastelt eeskätt ühest Lappeenranna õpiringist, kelle juhataja neiti S. Salmi ettevõttest oli väga huvitatud:

1. neiti Sanelma Salmi, Lappeenranta, Valtakatu 32;

Kaagvere Laulu-Mängu Selts „Helin“ 50 aastane.

22. augustil 1937. a. pühitses Kaagvere Laulu-Mängu Selts „Helin“ 50. aasta juubelit. Selts asutati 1887. a. Võnnu Eesti lauluseltsi nime all, eesti ärkamise ajastu kajana, algava venestuse survele hoolimata. Seltsi tegelastel oli tihti kokkupõrkeid tolaeagsete vene võimudega. Selts on vanemaid ümbruskonnas ja esimesi Võnnu kihelkonnas, ning olnud küllaltki tähtsaks kultuurikandjaks oma tegevuspiirkonnas. Algaastail on seltsil olnud ligidasi suhteid „Vanemuise“ Väägvere ja Kanepi lauluseltsiga ning korraldanud ligikaudsete kooridega kihelkondlike laulupidusid. Paljudest üld ja kohalikest laulupidudest on seltsi laulukoor osavõtnud ja omab laulmise võistluselt „Vanemuise“ auhinna.

Hiljem kandus seltsi tegevus näidendite lavastamisele, ja selts jäi kitsama, kuid tihedama tegevuspiirkonnaga Kaagvere ümbrusse tegutsema.

Kaagvere „Helin“ tegeleb praegu näidendite ettekannetega, omab laulukoori, puhkpillide orkestri, ligi tuhande köitelise raamatukogu ja oma maja.

Jääb loota, et Kaagvere L.-M. Selts „Helin“ ka tulevikus suudab ümbruskonna kultuurilisi hüvesid rahuldada.

Rahvamaja Mõnistesse.

Mõnistes on rahvamaja ehitamise küsimus olnud päevakorral juba kümmekond aastat. Asja eesotsas on seisnud Mõniste haridusselts, kuid teised organisatsioonidki ei ole olnud küsimuse vastu ükskõiksed. Nüüd on kohalik vallavalitsus võtnud rahvamaja ehitamise enda otseseks ülesandeks. Omavalitsuse, seltside ja rahva ühisel jõul ongi Mõniste rahvamaja kerkimas. 22. augustil toimus rahvamaja pidulik nurgakivi asetamine. Ülevaate rahvamaja saamisloost

2. neiti Helli Kumpulainen, Lappeenranta, Simolankatu 18;

3. neiti Sirkka Kuukka, Lappeenranta, Kirkkokatu 28;

4. herra Hairulla Soulihan, Lappeenranta, Tykki-Suorin;

5. herra Väinö Pukki, Lappeenranta, Kuusimäki;

6. rva Miina Hirvonen, Joensuu, Rantakatu 4.

Loodetavasti see algatus leiab sooja vastukaja ja edaspidi võimaldub avaldada järjest uusi aadresse neilt, kes Soomest soovivad kirjavahetust Eesti õpiringidega ja vastupidi.

Karl Laane.

andis Mõniste haridusseltsi esimees J. Hirjel, peokõnega esines E. Haridusliidu õppetöö sekretär Neeme Ruus, vaimuliku talituse pidas Hargla pastor Major, tervitusi ütlesid kohalike ja naaberorganisatsioonide esindajad. Öhtul korraldatud peol kandis kohaliku põllum. seltsi näitetrupp ette Metua „Mehed merede tagant“.

Kiviõlis avati rahvamaja tegevushooaeg.

Juba möödunud aastal korraldas Kiviõli rahvamaja juhatus populaar-teaduslikke loenguid, hoolitses teatritegevuse arendamise eest ja korraldas ka muusikaharrastusi.

Tänavu avati hooaeg 29. aug. avaloenguga. Tegevusaasta avamise puhul ütles avasõnad rahvamaja juhataja R. Toom ja loenguga esines Neeme Ruus Tallinnast. Kuulajaid oli saabunud erakordselt rohkesti — üle 400 isiku. Rahvamaja juhatus jätkab ka edaspidi loengute korraldamist Eesti Haridusliidu kaasabil.

Rahvaulikoolid Jugoslaavias.

Jugoslaavia kõikides suuremates linnades leidub rahvaulikooli. Igaühes neist peetakse aegajalt loenguid, kuid Belgradis, Zagrebis ja Ljublanas on loengud iga päev. Samuti korraldatakse siin kunstinaütisi ja kontserte. Belgradi rahvaulikool asutati a. 1922. ja Zagrebi oma veel varem. Loenguid peetakse kõikidest kirjanduse ja teaduse harudest, ajaloost, filosoofiast, bioloogiast, geoloogiast, astronoomiast, tehnikast, rohuteadusest, kunstist, arstiteadusest jne. Need loengud on üldiselt mõeldud haritud kuulajaskonnale, kuid nad on korraldatud nii, et neid võivad jälgida ka väiksema eelharidusega kuulajad. Rahvaulikoolide töötajajärjed on olnud senini väga rõõmustavad. Üksi Belgradis on aasta kestel Rahvaulikooli loengutest osa võtnud 50.000 kuulajat.

Õpiringide töökavu,
seltside kodukordi,
tegevusharude kodukordi

jm. sügishooaja alguks seltsi-
 töös vajalisi materjale saate

Eesti Haridusliidult,
 Tallinn, Uus 2. Telef. 452-64.

Lodix parim
 kinga kreem

ERA

A/S „TEKLA”

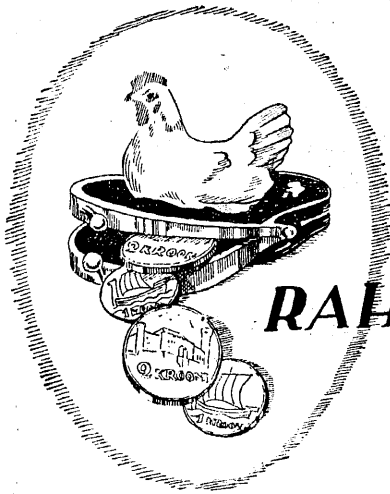
PEAKONTOR: TALLINN, SUUR KARJA 15

RIIDEKAUPLUSED:

Tallinn, Suur Karja 15
 Tallinn, Pärnu 6
 Haapsalu, Ehte 2
 Kuresaare, Kauba 2
 Mustvee, Tartu 15
 Narva, Peetri pl. 2

Petseri, Kaubarida 67
 Pärnu, Laidoneri 6
 Rakvere, Turuplats
 Valga, Kesk 14
 Viljandi, Tartu 6-a
 Võru, Jüri 5-a

Müügil kindlate hindadega järgmiste vabrikute saadused:
 Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A/s-i
 Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O/ü-se
 Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse O/ü Eesti Niidivabriku

EESTI MUNAEKSPORDI
P E A K O N T O R
TALLINN, PÄRNU M. 10
TELEF. 484-20 kuni 484-23

RAHA

ANNAB IGA KANA,
KUI MUNAD VIIAKSE

EESTI MUNAEKSPORDI

VASTUVÕTUKOHTADESSE

*Hoolitsege kanamunade värskuse ja puhtuse eest,
see tasub kõige kindlamini Teie vaeva.*

**LÄÄNE-EESTI
ÜHISPANK**

MÄRJAMAAL, OMA MAJAS

VÕTAB RAHA HOIULE, MAKSTES KUNI
5% AASTAS // ANNAB LAENE, VÕTTES
KUNI 6³/₄% AASTAS // TOIMETAB KÕIKI
PANGAOPERATSIOONE

BALTOLIN

Sillamäe tehase toodang. — On jõu-
lisem ja ökonoomsem kütteaine
kõigile mootorsõidukeile.

OMA BENSIINIAUTOMAADID
VENE TURU JA BALTI JAAMA VASTAS

„Päewaleht“

minewikus, olewikus,
tulewikus. . .

„Päewaleht“ oli see ajaleht, kes 1905. aastal Eesti rahwa rašketel kannatusaegadel julgustas Eesti rahwa eneseteadwust ja wirgutab eeslasi wõitlusele parema tulewiku eest. See 10 aastat kestnud wõitlus krooniti Eesti riikliku iseseiswusega.

„Päewaleht“ on praegu Eesti suurim ja mõjuwõimsam ajaleht, kelle taga seisawad erkšamad inimesed kõigist ringkondadest. „Päewalehe“ suur objektiivsus, suurte elutõdede õieti mõistmine ja eesluse ideaalidest kinnipidamine teewad ta kõigi poolt kõrgesti hinnatawaks.

„Päewaleht“ jääb ka tulewikus Eesti rahwale õiget suunda näitawaks tuletorniks. Tema minewik, olewik ja ülesseatud ideaalid kindlustawad seda.

„Lugege kõik „Päewalehte“!

„Tellige kõik „Päewalehte“!